

Agresyon & Sosyal Yapı

Prof. Dr. Hakan ÖZTÜRK

Giriş

- Bugün veteriner hekimlikte en sık karşılaştığımız ve hayvan sahiplerini en çok endişelendiren konulardan biri agresyon konusudur.
- Bu konu sadece teorik bir bilgi değil, klinikte her gün karşılaştığımız vakaların büyük kısmını teşkil ediyor.
- Agresyonu anlamak, doğru sınıflandırmak ve etkili yönetim stratejileri geliştirmek hem hayvanın refahı hem de insan güvenliği açısından hayati önem taşımaktadır.

Evcil Hayvanlarda Sosyal Yapı

1

Atlar ve köpeklerde genellikle bir veya birkaç erkeğin liderlik ettiği dişi grupları görürüz.

2

Koyun ve keçilerde erkek ve dişi grupları ayrı yaşar.

3

Domuzlar ve sığırlar gibi türlerde ise dişilerden oluşan grup içinde tek bir dominant erkek bulunur.

4

Kedilerde ise genellikle tek başına veya anaerkil bir yapı hâkim.

Evcil Hayvanlarda Sosyal Yapı

- Güncel çalışmalar, birden fazla köpeğin aynı evde yaşadığı durumlarda bazı agresyon formlarının azalabildiğini, bazılarının ise artabildiğini göstermektedir.
- Tek köpekli evlerde yaşayan köpekler, sosyal izolasyon veya yetersiz sosyalleşme nedeniyle daha fazla korku ve anksiyete geliştirebiliyor. Özellikle yabancılara, yeni ortamlara veya beklenmedik uyaranlara karşı reaktif olabiliyorlar.
- Çok köpekli hanelerde ise köpekler sürekli sosyal etkileşim içinde oluyor. Bu, birbirleriyle oyun oynama, birlikte vakit geçirme ve sosyal sinyalleri okuma becerilerini geliştiriyor. Araştırmalar, çok köpekli evlerdeki köpeklerin sahibine veya yabancılara yönelik korku temelli agresyonunun tek köpekli evlere göre daha düşük olduğunu gösteriyor.
- Ancak, çok köpekli evlerde korku agresyonu azalmış olsa da kaynak rekabeti arttığı için yeni veya farklı agresyon türleri tetiklenebiliyor (kaynak koruma agresyonu). Bu yüzden her agresyon vakasında *“Evde başka hayvan var mı? Onlarla ilişkisi nasıl? Kaynaklar nasıl paylaşılıyor?”* sorularına cevap aranmalıdır.

Agresyon

- Agresyon kelimesi Fransızca “saldırı, saldırganlık” tan geliyor ve Latince “üstüne yürümek” anlamındaki kökten türemiş. Agresyon, “kötü davranış” ile ilişkili basit bir fenomen değil, hayvanın hayatta kalması için kritik işlevleri olan bir davranış biçimidir:
 - Besin elde etmek
 - Eş bulmak
 - Sosyal hiyerarşide yer edinmek (taşların yerine oturması)
- Veteriner hekimler için en önemli nokta şu: «*Agresyonu tamamen ortadan kaldırmak gerçekçi bir hedef değil. Amacımız agresyonun tipini doğru belirlemek ve etkili bir şekilde kontrol altına almak olmalı.*»
- Örneğin kastre edilmemiş bir erkek kedide diğer kedilere karşı agresyon kısırlaştırma ile büyük ölçüde azalabilir, ama avlanma davranışı neredeyse hiç etkilenmez.

Agresyon eşitleri

1

Sosyal veya Statü İlişkili Agresyon

2

Bölge (Territorial) Agresyonu

3

Ağrı İle İlişkili Agresyon

4

Korku İle İlişkili Agresyon

5

Maternal Agresyon

6

Avlanma Agresyonu

Sosyal veya Statü İlişkili Agresyon

- Sosyal bir grupta bireylerin birbirleri üzerine üstünlük kurmaları, yani hiyerarşik bir yapının oluşmasına hizmet eder. Hiyerarşi A bireyinin B bireyinin hak ve özgürlüklerini sınırlandırması ve B bireyinin de bu durumu kabullenmesiyle ortaya çıkar. Biyolojide buna dominant hiyerarşi denir. İnsan psikolojisinde dominatlık, bir bireyin diğer birey veya bireylerin davranışlarına hükmetmesi ve kontrol altına alması olarak tanımlanır. Statüsel agresyon:
 - Grup halinde yaşayan hayvanlar arasında gözlenir
 - Bireysel pozisyonunu optimize etmeye yöneliktir
 - Sosyal hiyerarşinin kurulmasına hizmet eder
 - α , β ve daha alt pozisyonda bulunan bireylerinin olduğu bir düzen oluşur
 - Üst rütbeli hayvanın sadece bakışı veya tehdit davranışı bile şiddetli kavgaları önler (ritüelsel agresyon)
 - Sosyal dominantlık kurulmasını gerektiren etmenler besin, dinlenme yeri, eş, tehdit sinyalleri içeren davranış veya meydan okumalar olabilir. Kastre edilmemiş erkek ve kastre edilmiş dişi köpeklerde sıklıkla görülebilir.

Sosyal Veya Statü İlişkili Agresyon

- Sosyal bir grupta bir bireyin pozisyonunu dört etmen belirler:
 1. Sınırlı bir kaynağı kullanma önceliği
 2. Diğer bireylerle karşı karşıya gelmekten kaçınma
 3. Diğer bireyleri bastırabilme
 4. Agonistik karşılaşmalarda başarılı olma
- Son madde çoğunlukla yanlış anlaşılmaktadır. Her zaman en agresif birey en rütbeli demek değildir. Bunun en iyi örneği kurt sürülerinde görülebilir. Yüksek rütbeli kurtlar daha az agonistik olaylara karışır!!!

Sosyal Veya Statü İlişkili Agresyon

- **Klinik Senaryo Örneği:** 3 yaşındaki kastre edilmemiş bir Labrador erkeği (Gece), evdeki 2 yaşındaki dişi Labrador'a (Leo) yemek kabına yaklaştığında hırlıyor, diş gösteriyor ve Leo'yu uzaklaştırıyor. Sahipleri "Gece dominant, Leo'yu ezmemeli" diyor. Muayenede Gece'nin Leo'ya karşı genel korku belirtisi göstermediğini, sadece yemek ve oyuncak gibi sınırlı kaynaklar için agresif davranışlar sergilediği fark ediliyor. **Tanı:** Statü ilişkili / kaynak koruma agresyonu. **Tedavi:** Kısırlaştırma + triptofan takviyeli diyet + karşı koşullandırma (yemek sırasında sahiplerin kontrollü müdahalesi ile paylaşmayı öğretme). **Sonuç:** 3 ayda hırlama %80 azaldı, Leo artık yemek yerken Gece agresyon sergilemiyor.

Sosyal Veya Statü İlişkili Agresyon

- Bir bireyin grup içindeki pozisyonu veya dominantlığı «**Kaynakları Elde Etme Potansiyeli (KEP) = Resource Holding Potential**» ile ilgilidir. Bir hayvan ne kadar çok kaynağı kendi kontrolünde tutuyorsa sosyal hiyerarşide o kadar üst pozisyonda yer alır.

KEP + Karar

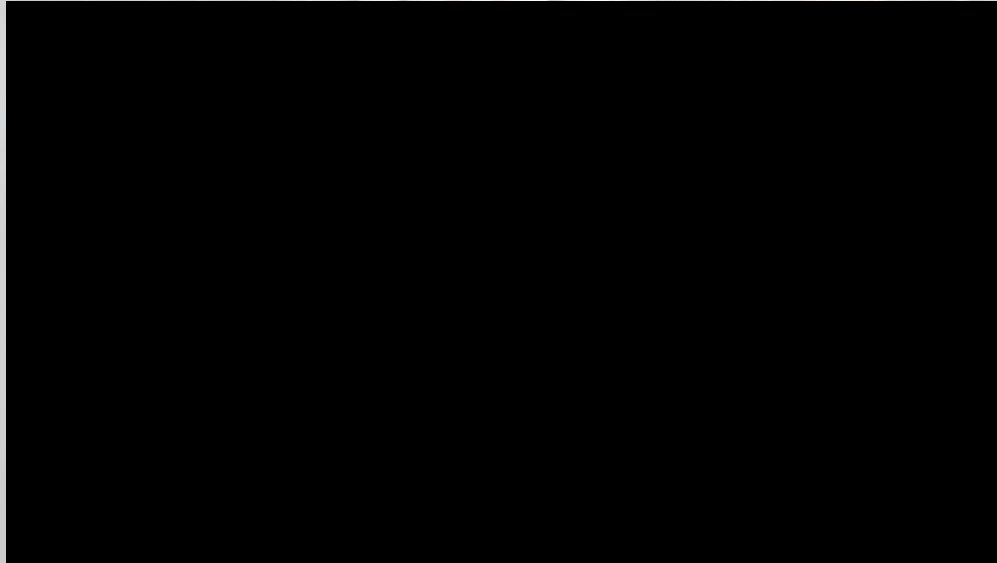
Zarar

- Appleby (2004)'ün formülüne göre yüksek puana sahip hayvanlar daha üst rütbelidir. Buna göre de hayvanlar arasında dominantlık ve submisyon (boyun eğme) ilişkileri şekillenir. Köpek mamalarına **triptofan*** ilavesi statüsel agresyonu azaltır. Mamanın protein miktarı ise bu agresyon tipinde etkili değildir. Köpek sahipleri çoğu zaman korku ve statüsel agresyonu birbiriyile karıştırır.
- ***Triptofan**, vücutta serotonin ve melatonin gibi önemli hormonların üretimi için gerekli bir öncül maddedir. Triptofan eksikliği, stres ve kaygı seviyesinin artmasına, uyku kalitesinin bozulmasına ve ağrı hassasiyetinin artmasına yol açabilir. Bu durumlar, genel olarak ruh hali üzerinde olumsuz etkilere neden olabilir ve dolayısıyla agresyonu artırabilir.

Bölge (Territorial) Agresyonu

- Belirli bir alanı (ev, bahçe, hatta sahibi!) yabancılara karşı korumayı amaçlar. Postacı, kargo görevlisi, yabancı köpekler tetikleyicidir.
- Teritoryum (bölge, yaşam alanı) bir hayvan veya hayvan grubunun diğerlerine karşı dominant olduğu bölgeyi ifade eder. Bu coğrafi bir alan olabildiği gibi bir insan da olabilir ve hayvan teritoryumunu savunur.

Bölge (Territorial) Agresyonu

- Hormonel agresyonda olduğu gibi ergenliğe ulaşan hayvanlarda gözlenir. Bölge agresyonu yaşam alanındaki kaynakları savunma yanında bölgeye giren yabancıya taşıdığı özelliklere göre de değişir. Örneğin sadece belirli bireylere (insan yada hayvan) karşı yapılabilir.
- Bu agresyon çeşidinde genetik faktörlerde belirleyicidir. Bazı çaban köpeği ve bekçi köpeği ırklarında daha bariz göze çarpar. Bazen de köpekler özellikle bu agresyon yönünde özel olarak yetiştirilir.
- Bölge agresyonu köpeklerde mizaç, yavruyken yabancı insanlarla yeterince karşılaşmama, hareketlerinin sınırlandırılmış olması gibi faktörlerden etkilenir.
- Köpekler üzerinde yapılan araştırmalarda proteince fakir ama triptofan aminoasidi bakımından zengin beslemenin bölge agresyonunu azalttığını göstermiştir (beyinde seratonin artması nedeniyle).

Bölge (Territorial) Agresyonu

- **Klinik Senaryo Örneği:** 4 yaşındaki Alman Çoban Köpeği (Hector), bahçe kapısına her gelen yabancıya (komşu, postacı) havlıyor, hırslıyor ve çit üzerinden atlamaya çalışıyor. Sahipler “koruyucu, iyi ki var” diyor ama son seferinde postacıyı ısırıyor. **Tanı:** Bölge agresyonu (genetik yatkın + yetersiz erken sosyalleşme). **Tedavi:** Tetikleyicilerden kaçınma (postacıyı kapıdan uzak tutma), sistematik duyarsızlaştırma (uzaktan postacı sesi + ödül), SSRI* (fluoksetin) + davranış modifikasyonu. **Sonuç:** 4 ayda yabancılarla karşı reaksiyon mesafesi 10 metreden 2 metreye indi, ısırık riski minimal.
- **SSRI* (Selektif Serotonin Geri Alım İnhibitörü, örneğin Prozac ve Reconcile gibi):** Köpeklerde agresif davranışların kontrolünde kullanılan, veteriner hekim reçetesiyle verilen ilaçlar. En sık ayrılık kaygısı, obsesif davranışlar ve saldırganlık gibi davranış bozukluklarında davranış terapisiyle birlikte uygulanır. Serotonin, denge, huzur ve sakinlik sağlar.

Ağrı İle İlişkili Agresyon

- Doğrudan ağrı nedeniyle veya ağrı duyacağı kaygısıyla yapılır. Ağrı kaynağına veya ağrı verecek olana (sahibi dahil!) yöneltilir. Bu agresyonun işlevi ağrı kaynağını ortadan kaldırıp ağrıyı azaltmaktır. Bacağı kırılan bir hayvan hissettiği ağrının kırıktan mı yoksa kırığı tedavi eden hekimin uygulamasından mı ayrımını yapamaz. Birçok türdeki savunma reaksiyonu ağrı kaynaklı saldırı davranışıdır.
- Veteriner hekimler ağrı kaynaklı agresif davranışlara her zaman hazırlıklı olmalıdır. Birçok tür veya birey uysal olsa da ağrı nedeniyle ısırabilir veya tekme atar.
- Ağrı nedenli agresyonda anatomik bölge önemlidir. Örneğin, yüzünde yarası olan bir hayvan sırtında yarası olana kıyasla daha agresif olabilir (yüz bölgesinde daha çok acı-ağrı reseptörü vardır).

Ağrı İle İlişkili Agresyon

- Otit durumunda kulak, anal kese enfeksiyonu durumunda rektum yine oldukça hassas bölgelerdir. İrritan olmayan sıvıların gevşek bağ dokunun olduğu bölgelerden subkutan enjeksiyonu ağrısızken, tetrasiklin ve ketamin gibi iritan maddelerin intramuskuler enjeksiyonu oldukça ağrı vericidir.
- Atlar ürkek ve kontrolü zor hayvanlardır. 18 mm'den daha kalın bir iğne ile jugular vene enjeksiyon yapılacaksa lokal veya topikal anesteziklerin uygulanması ve enjeksiyon sonrası havuç gibi bir ödülün verilmesi iyi olur.
- Kaçmaları mümkün değilse atlar, kedi ve köpekler agresyonu doğrudan hekime, sığırlar ise ağrılı bölgeye doğru yaparlar. Kulağını arka ayağıyla kaşımaya çalışan bir sığırın omuz bölgesinde duran bir kişi tekmelerden nasibini alabilir (uyarılmış bölgeye yönlendirilmiş agresyon).
- Yine enjeksiyonlar ağrılı bölge tarafından yapılmamalıdır!!!

Ağrı İle İlişkili Agresyon

- Retro-orbital absesine müdahale edilen bir kedinin daha önceden herhangi bir davranış problemi olmamasına rağmen klinik personeli hatta kendi sahibine bile agresif davranışlar sergilemesi ağrı ile ilişkili agresyona iyi bir örnektir. Kedi kendi ev ortamına döndükten birkaç gün sonrasına kadar agresif davranışlarına devam eder. Yine omurgasında artrozu olan bir köpeğin sırtı okşandığında agresif davranışlar sergileyip ısırması ağrıya bağlı agresyondur. Uyuyan bir köpek aniden uyandırıldığında kendisini korkutarak uyandıran varlığa karşı agresyon gösterebilir.
- Ağrının agresyonu tetiklemesi, agresif bir köpeğin fiziksel cezalandırılmasının arzu edilmeyen davranışları hafifletmekten ziyade şiddetlendirmesini de ağıklar.

Ağrı İle İlişkili Agresyon

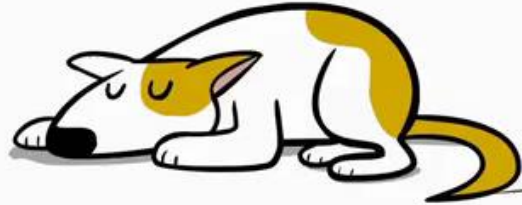
- **Klinik Senaryo Örneği:** 9 yaşındaki Golden Retriever (Bella), son 6 aydır sırtı okşandığında hırlıyor ve ısırmaya alışıyor. Sahipler “bu köpek huy değiştirdi, artık iyice huysuzlaştı” diyor. Muayenede lumbosakral bölgede ciddi artroz tespit ediliyor. **Tanı:** Ağrı kaynaklı agresyon. **Tedavi:** Multimodal ağrı yönetimi (NSAID + gabapentin + fizyoterapi), sırt okşama yerine yanlardan sevme eğitimi. **Sonuç:** Ağrı kontrol altına alınınca agresyon tamamen kayboldu.

Korku ile İlişkili Agresyon

- Korku hissi doğuştan gelir ve tehlikelere karşı korunmaya ve hayatta kalmaya hizmet eder. Anksiyete bilinmeyen veya hayali, korku ise somut bir tehlikeyle (bilinen bir tehdit) ilişkilidir. Her iki durumda da çeşitli vejetatif fizyolojik reaksiyonlar şekillenir (kalp ve solunum frekansının artması, titreme, işeme veya dışkılama gibi).
- Korku ile ilişkili agresyon ağrı nedeni olabileceği gibi bazı durumlarda neofobi (bilinmeyenden korkma) veya belirli kişi ya da hayvandan korkma yada kontrolündeki kaynağı kaybetme sebebiyle de oluşabilir. Bu tip agresyona genellikle fizyolojik ve viseral belirtilerde eşlik eder. Örneğin korkmuş bir kedinin vücudunu küçültmesi, tıslaması ve dilate göz bebekleri gibi.

Korku ile İlişkili Agresyon

- Aslında köpeklerdeki agresif davranışların bir çoğu dominantlıktan değil korkudan kaynaklanır. Ama hayvan sahipleri durumu yanlış algılar ve yorumlar. Korku agresyonu gösteren köpekler kendilerini sıkıştırılmış hissederler. Hızlı el-kol hareketleri bile onları rahatsız eder ve tehdit sinyalleri vermelerine yol açar.

Korku ile İlişkili Agresyon

➤ Yabancı bir köpek yaklaştığında yapılması gerekenler:

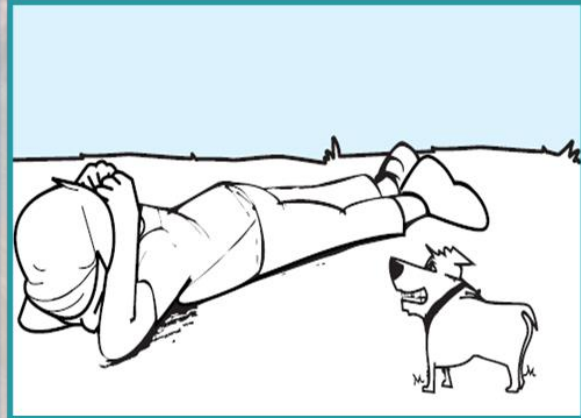
Stop

**Fold in your
branches**

**Watch your roots
grow and count
in your head**

Korku ile İlişkili Agresyon

- Köpeklerde en yaygın ve yanlış anlaşılan agresyon çeşididir. Sahipler genellikle “köpeğim dominant” diye düşünür.
- Aslında köpek kendini sıkışmış ve tehdit altında hissediyordur. *Vücut dili çok nettir: küçülme, kulaklar geriye, dilate pupil, tıslama, hırlama.* Hızlı el hareketleri bile tetikleyebilir.

Korku ile İlişkili Agresyon

- **Klinik Senaryo Örneği:** 2 yaşındaki Border Collie melezi (Zippo), misafir geldiğinde köşeye çekiliyor, sonra yaklaşıp hırslıyor, ileri atılarak (lunge yaparak) benden uzak dur diyor ve hatta bir keresinde misafirin elini ısırıyor. Sahibi bu durumu “kışkanıyor” diye tanımlıyor. **Tanı:** Korku temelli agresyon (neofobi + yetersiz sosyalleşme). **Tedavi:** Karşıt koşullandırma (misafir uzaktan görünce yüksek değerli ödül), sistematik duyarsızlaştırma, fluoksetin + CBD takviyesi (uzun süreli kullanımda agresyon azalıyor). CBD Takviyesi: CBD, kenevir bitkisinden (Cannabis sativa, genellikle endüstriyel kenevirden) elde edilen doğal bir bileşik olup kannabidiol içeren bir besin desteği veya tamamlayıcı üründür. **Sonuç:** 5 ayda misafirlere karşı reaksiyon %90 azaldı, artık selamlaşabiliyor.
- **Güncel Bilgi:** SSRI grubu ilaçlar (fluoksetin vb.) ve davranış modifikasyonu kombinasyonu çok etkili.

Maternal Agresyon

- Doğrudan yavruları korumaya yönelik yapılıır. Erkekler dişilere kıyasla daha agresif olsa da maternal agresyon erkek agresyonu kadar şiddetli olabilir.
- **Klinik Senaryo Örneği:** 3 yaşındaki dişi Golden, doğumdan 2 hafta sonra yavrularına yaklaşan herkese (sahibi dahil) hırılıyor ve saldırıyor. **Tanı:** Maternal agresyon + hafif bölge agresyonu. **Tedavi:** Yavrulara erişimi kısıtla, anne ile pozitif etkileşim, yavrular süttten kesilince agresyon doğal olarak azalır.

Maternal Agresyon

Avlanma Agresyonu

- Genellikle diğer türlere karşı yönlendirilmiş beslenme amaçlı agresyondur. Tok kedilerin sıklıkla avlanması ama avını yememesi avlanma agresyonunun sadece açlıkla açıklanamayacağını gösterir.
- **Dikkat:** *Diğer agresyonlardan farklı!* Mesafe azaltılır, tehdit sinyali verilmez, vejetatif aktivite düşüktür. Yani avlanma agresyonu sırasında avcının görünmez ve sessiz bir vücut postürü aldığı göze çarpar.

Avlanma Agresyonu

- **Klinik Senaryo Örneği:** 4 yaşındaki kedi, evdeki kuş kafesine sessizce yaklaşıp ani atak yapıyor (kafes korumalı olduğu için zarar vermiyor). Sahipler “kötü niyetli” diyor. **Tanı:** Av güdüsü. **Tedavi:** Çevresel zenginleştirme (oyuncak avcılık), tetikleyiciyi ortamdan uzaklaştırma.

Agresyonun Biyolojik Temelleri

1. Genetik

- Agresyon bakımından ırklar arası farklar barizdir. Poligenik etkiler söz konusudur; DRD4, OXTR, SLC6A4 gibi genler agresyon, impulsivite (dürtüsellik) ve sosyal davranışla ilişkilidir. Erken dönemde yaşanan olumsuz deneyimler + ırk kombinasyonu agresyon riskini artırır.
- **Yüksek risk kombinasyonu:** Border Collie (genetik olarak yüksek impulsivite ve sosyal kaygı potansiyeli taşıyan ırk) + bebeklik döneminde kötü koşullar + erken terk edilme → Yetişkinlikte yabancılara karşı korku temelli agresyon (hırlama, lunge, ısırma) çok daha olası.
- **Düşük risk kombinasyonu:** Labrador Retriever + aynı kötü koşullar → Etki minimal, agresyon nadiren gelişir. Çalışma bulgusu: Sosyalizasyon döneminde kötü tecrübeler yaşayan köpeklerde agresyon artışı ırka göre sistematik olarak değişiyor → Bu da gen-çevre etkileşimini kanıtlıyor!

Agresyonun Biyolojik Temelleri

1. Genetik

- Genler dominant olup-olmamayı etkiler. Örneğin ikiz doğan sığırlarda eş dominantlık göze çarpar. Dominantlık bakımından süt ineklerinde ırksal farklılıklar vardır. Vücut ağırlığı denk olsa da etçi ırklarda mizaç bakımından önemli farklar vardır.
- Kalıtımın agresyonu etkilediğinin bir diğer iyi örneği köpek ırkları arasında gözlenen mizaç farklılıklarıdır. Örneğin selektif yetiştirme sonucu kısa generasyon süreleri içerisinde dövüş köpekleri türetilmiştir.

Agresyonun Biyolojik Temelleri

2. Çevresel

- Çevresel faktörler agresyonu artırabilir. Açlık ve kalabalık bunların başlıcasıdır. Yaşam alanının daraltılması agresyonu tetikler. Süt inekleri, besi sığırları ve domuzlarda bu durum çok net görülebilir. Yine en bariz agresyon davranışları beslenme sırasında göze çarpar. Besleme zamanının belirsiz olması da agresyonu artırır.

Agresyonun Biyolojik Temelleri

3. Hormonal

- Hem türler arası hem de türler içinde erkekler dişilere kıyasla daha agresiftir. Yavruları olan anne hayvanlar istisna teşkil eder. Çiftleşmeye hazır olmayan dişilerin gösterdiği agresyon ise sadece erkeğin cesaretini kırmaya yöneliktir. Yine dişi hiyerarşisinin hüküm sürdüğü süt ineği sürülerinde dişiler arasında mevki belirlemeye yönelik dişi agresyonu söz konusu olabilir.
- Erkek cinsiyet hormonu testosteron hem libidoyu artırır hem de diğer erkek köpeklere karşı agresyonu yükseltir. Özellikle yakınında östrus fazında dişi köpek bulunan erkek köpekler oldukça agresiftir. Diğer erkeklerle karşı problem düzeyinde agresyon sergileyen köpeklerin kısırlaştırılması önerilir.
- Gebe, yalancı gebe olan veya doğumu takip eden ilk haftada dişi köpekler agresif davranışlar sergileyebilir. Bu davranış yavruları korumaya yönelik maternal agresyon yanında yabancıların bölgesine girmesi ile ilgili bölge agresyonu unsurlarını da içerir. Yavruların süttten kesilmesiyle anne köpeğin agresif davranışları azalır.

Agresyonun Biyolojik Temelleri

3. Hormonal

Testis hormonları:

- Erken gelişim safhasında agresyon potansiyelini artırır. Androjenlerin yokluğunda agresyon oluşumu baskılanır. Cinsiyet gelişimi sırasında ise erkeklerde agresyona yatkınlık oluştururken, dişilerde bu etki gözlenmez. Anne karnında (intrauterin) testosteron alan dişi bebek kediler normal dişilere kıyasla doğum sonrası aynı erkekler gibi daha agresiftir. Örneğin bir kemik parçasını elde etmek için ciddi mücadeleye girerler. Ama erkek kediler kadar da agresyon konusunda başarılı değildirler. Bir batında doğan köpek yavruların çoğunun erkek olduğu ama bir-iki dişi yavrunun olduğu durumlarda testosteron etkisiyle dişi yavrular agresyona daha yatkındır, hatta kısırlaştırma sonrası bile bu durum devam eder. Kastrasyon üremenin engellenmesi için yüzyıllardır uygulanan bir yöntemdir. Ancak bu yöntem agresyonu da baskılar. Örneğin boğalar öküzlere nazaran daha agresiftir. Boğaların diğer boğalara atlaması homoseksüellikten değil dominantlık gösterisinden ileri gelir.

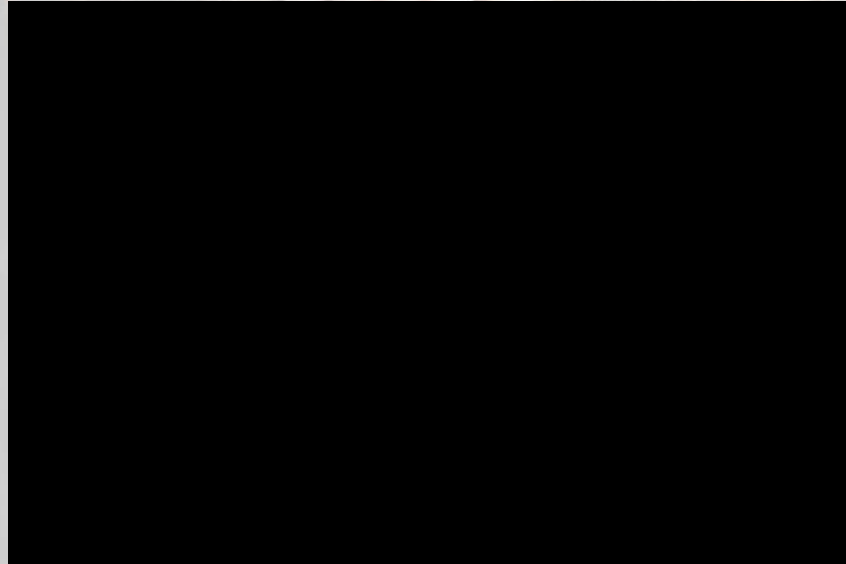
Agresyonun Biyolojik Temelleri

Agresyon İstatistikleri

- Köpeklerde agresyon istatistikleri ürkütücü: ABD'de köpeklerin %55-57'si orta-şiddetli agresif davranış gösteriyor, neredeyse her köpekte en az bir davranış problemi var. İsviçre verilerinde ısırıkların çoğu tanıdık kişilerde, çocuklar en riskli grup.

Köpeklerde Agresyon

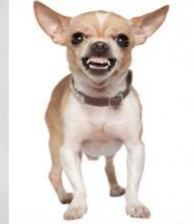
- Agresyon normal bir repertuardır: hırlama → diş gösterme → ısırma şeklinde basamaklı sinyaller verir. Aniden, ön uyarı olmadan sergilenen “patolojik” agresyon nadirdir (%1 civarı).
- Patolojik agresyonda köpek bilinen herhangi bir sebep olmaksızın saldırır (limbik epilepsi, hepatoensefalopati gibi). Örneğin limbik epilepsi agresyon nöbetlerine yol açabilmektedir.

Köpeklerde Agresyon Merdiveni

- Isırma
- Kapma
- Hırlama
- Katı vücut ve bakış
- Sırt üstü yere yatma
- Kambur duruş, kuyruk bacak arasında
- Uzaklaşma
- Vücudu çevirme, oturma, pati kaldırma
- Başı çevirme
- Esneme, göz kırptırma, ağız çevresini yalama

Agresyonun Tedavi ve Yönetiminde Altın Kurallar

- **Kaçınma:** Tetikleyicilerden uzak durun.
- **İşaretleri tanıma:** Sahipleri vücut dilini öğretin.
- **Davranış modifikasyonu:** Sistemik duyarsızlaştırma + karşı koşullandırma.
- **Farmakoloji:** Gerektiğinde SSRI, triptofan, hatta son çalışmalarda uzun süreli CBD kullanımı agresyonu azaltıyor (özellikle yaşlı ve kronik rahatsız köpeklerde).
- **Ceza yok!** Ceza alttaki motivasyonu (korku, ağrı) artırır, agresyonu şiddetlendirir.

Sonuç

- Klinikte her agresyon vakasında önce tıbbi nedenleri (ağrı, nörolojik hastalık) dışlayın, sonra tipi belirleyin ve sahipleri etiketlemeden eğitin. Doğru iletişim ve erken müdahale hayat kurtarır.
- Agresyon insanların çoğu zaman yanlış anladığı, köpeğin “kıskançlık, dalga geçme, sinir etme” amacıyla sergilediği davranışlarla açıklanamaz. Köpek aslında “*Bu Durumdan Rahatsızım, Değiştirmem Lazım*” diyor.
- Agresyonun tam bir “tedavisi” çoğu zaman mümkün değil, amaç riski ve görülme olasılığını minimuma indirmek olmalıdır.

Thank you for your attention!
Remember: Understanding aggression is the key to
keeping your 'life-saving' hands intact.